

kontrast básnických typů: Wolker – Nezval. Jde tu o vývojový proces, který nebyl jednoznačný a přímočarý, který měl své vnitřní krize, a uvnitř poetismu působilo nemálo vnitřních a často snad plodných rozporů. Tyto rozpory však nebyly zdaleka vždy a vesměs spory, nevyvolávaly vždy polemické konflikty. Při vzniku poetismu vedl rozpor mezi Wolkerem a Pišou na jedné a většinou členů Devětsilu na druhé straně k tomu, že Wolker a předtím Piša ze spolku vystoupili; leč ani předtím, ani potom se nestal tento rozpor nepřátelským sporem. Také zde měly neshody, někdy akutně pocítované, protiváhu ve větším počtu důležitých shod. Nezvalova knížka o Wolkerovi (1925), Nezvalův, Seifertův a můj nekrolog ve sborníku *In memoriam Jiřího Wolker a v době, kdy se už poetismus co nejvíce vzdálil od prvotních tezí Devětsilu o proletářském umění*, a mé polemiky o Wolker a Pišu (Doba I, 1934) mohou podat obraz vzájemného poměru těchto neshod a shod. Z těchto rozporů, opakují, nevznikl mezi námi a Wolkerem spor ve formě prudkého polemického utkání – a přece jsme měli sklon k ohni polemického zápolení! A hlavně nedošlo v historii Devětsilu v politickém a sociálním plánu k přelomu a zvratu!

Nakonec ryze osobní poznámku: nevedl jsem české básníky do Paříže André Gida ani do Paříže Romaina Rollanda. Myslím, že jsem nikdy nevedl české básníky. A Paříž, která byla Paříží mého srdce, byla Baudelairovým, Rimbaudovým, Lautreamontovým a Apollinairovým, především pak Daumierovým, Courbetovým, H. Rousseauovým a nikoliv naposled Picassovým městem. Ojedinělým dokladem Gidova vlivu v devětsilové literatuře je Nezvalova próza *Jak vejce vejci*. Pokud jde o Paříž Romaina Rollanda, byl jsem z kruhu Devětsilu tuším jediný, kdo napsal větší studii o autorovi *Au-dessus de la melée a Quinze ans de combat*, kterou otiskla s bezpočtem tiskových chyb Tvorba.

Myslím, že většina toho, co uvádí tento dopis, dá se ověřit srovnáním s literárními prameny a doklady, které nejsou však zcela úplné, a svědectvím těch osob, které dosud žijí a dovedou si v paměti oživit zkušenosti z let Devětsilu. A že Devětsil po celých deset let své existence dělal chyby všeho druhu, o tom nikdo nepochybuje. Ale snad se tam přece udělalo také něco jiného než chyby.

Dopis, jímž jsem chtěl Ti sdělit několik faktických poznámek, říci k něčemu svědectví založené na tom, co jsem v Devětsilu prožil a poznal, a někdy jen vyslovit ve sporných věcech svůj osobní názor, s nímž nebudeš souhlasit – rozrostl se do přílišných rozměrů. A přece mnoho zapadlých, ale snad příznačných detailů, které by bylo třeba vzít v úvahu při hodnocení onoho hodně chaotického období, jsem tu už nemohl připomenout. Nepochybuji, že o nich většinou víš, ale přece, kdyby sis přál – jsem Ti k dispozici, a stačilo by, abys mi příležitostně dal ke Girgalovi telefonický vzkaz. V každém případě Tě však prosím, abys mi nebral za zlé nárok, který si dělá tento sáhodlouhý dopis na Tvůj čas, jehož jistě máš příliš málo.

S přátelským pozdravem

P. S.

1. Připomínám, že jsem se od prvopočátku své činnosti zabýval otázkami a zjevy sovětského kulturního života, byl s prvou delegací intelektuálů na studijní cestě v Moskvě 1925, byl první, kdo u nás psal o sovětském filmu, architektuře a výtvarnictví. Na jaře 1935 jsem napsal (pokud vím první) monografickou studii o Majakovském, o níž byly v Rudém právu a v Haló (novinách) kladné posudky. Mé práce o sovětských tématech, které byly v levém tisku přijímány většinou příznivě, mají stejné chyby a nedostatky jako mé články o „západních“ tématech. Obě jsem dělal stejně svědomitě a udělal jsem to tak, jak jsem dovedl. Myslím, že tyto mé práce, a není jich málo, nejsou o mnoho horší ani lepší než jiné studie o sovětském umění, které tehdy publikovali druzí autoři z Devětsilu a kruhu jemu blízkých.

2. K Fučíkovu článku z *Avantgardy 1925* by snad bylo radno poznamenat, že Fučík pak záhy změnil své stanovisko k poetismu a k Devětsilu. V přednášce pro Kmen v Umělecké besedě 1926 nebo 1927 hovořil o poetismu celkem velmi kladně. Tato přednáška nevyšla tiskem. Ale v doslovu k Seifertově sbírce *Slavík zpívá špatně* 1926 Fučík: „Po vlnách TSF hodili jsme na Seiferta dezertérství od věci proletariátu. Neměli jsme pravdu.“ Pak Fučík vstoupil do Devětsilu, na podzim 1926 nebo počátkem 1927 tiskl v ReDu své studie o Baudelairovi, Jarryho Králi Ubu aj., v nichž vyjadřoval názory podstatně shodné s teorií poetismu, a v časopise Kmen, kde poetismus účinně propagoval, psal o ReDu, tomto „orgánu poetismu integrálního“, upřímnou pochvalu. Fučík byl členem Devětsilu v době plného rozvoje poetismu, kdy Devětsil už byl naprosto vzdálen proletkulturnímu programu. Právě v epoše zralého poetismu vyšel z řad Devětsilu podnět k protestu proti onomu „projevu sedmi“. Tento protest koncipoval a organizoval Fučík spolu s odesílatelem tohoto dopisu. Před několika lety říkal ministr Kopecký, že strana nikdy nezapomene na tento projev autorů, kteří se za ni postavili ve chvíli nejtěžší krize. Kdyby na to nezapomínala literární historie a kritika, dopadalo by hodnocení Devětsilu, poetismu a poetistů poněkud jinak.

Od svého kladného stanoviska k poetismu odklonil se Fučík opět v době Otevřeného listu charkovské konference Mezinárodního svazu proletářských revolučních spisovatelů. Polemiky, k nimž později mezi námi došlo, nás neznepřátelily, jak smím snad usuzovat z okolností, že mě za války Fučík požádal o obálku a typografickou úpravu své chystané knížky o Zeyerovi, a v dopise psaném z ilegality, jež mi dal číst Girgal, vyslovil se o této mé grafické práci s díkem a uznáním.“

Tento dopis K. Teiga byl publikován v knize L. Štolla *Z kulturních zápasů* (uspoř. Š. Vlašín, 1986). V téže publikaci je otištěna i Štollova odpověď ze dne 21. 5. 1950, kterou zde přetiskujeme:

„Vážený Karle Teige,

upozorňuješ mne ve svém dopise na řadu faktických podrobností, vztahu-